

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under punkterna 109 och 110 i nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1940/41 beräkna dels till Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor, dels till Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond ett förslagsanslag av 100 kronor, dels ock till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 60,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 17 maj 1940 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 276, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;
- 2) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
- 3) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete;
- 4) förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde;

dels ock

1) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering för nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1940 till och med den 31 augusti 1941 i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder,

3) medgiva, att de medel, som enligt gällande bestämmelser skola ingå i jordbrukets prisregleringsfond eller fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, efter utgången av juni 1940 ej längre skola över vederbörande avsättningsanslag tillföras nämnda fonder,

4) för budgetåret 1940/41 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisa ett reservationsanslag av 120,000,000 kronor.

Vid propositionen fogade författningsförslag äro av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391)
angående mjölkavgift.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 26 juni 1933 angående mjölkavgift med däri genom förordningarna den 7 juni 1935 (nr 278) och den 30 juni 1936 (nr 417) gjorda ändringar skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1940 tills vidare till och med den 30 juni 1941.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279)
angående slaktdjursavgift.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 7 juni 1935 angående slaktdjursavgift skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1940 tills vidare till och med den 30 juni 1941.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369)
angående utförselbevis för råg och vete.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 11 juni 1937 angående utförselbevis för råg och vete skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 september 1940 till och med den 31 augusti 1941.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den, som av smör framställer grädde för annat ändamål än för förbrukning i eget hushåll, skall enligt vad nedan stadgas här för erlagga särskild avgift.

Den, som använder smör på sätt i första stycket sägs, benämnes i denna förordning tillverkare.

2 §.

Avgift för sådan tillverkning, som i 1 § avses, utgår med det belopp som Kungl. Maj:t bestämmer, dock med högst en krona 50 öre för varje vid tillverkningen använt kilogram smör. Avgiften utgör lägst 50 kronor för varje hel eller påbörjad kalendermånad, under vilken tillverkningen bedrives.

3 §.

Den, som ämnar använda smör för framställning av grädde till avsalu, skall därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningsskyldigheten skall, där sådan tillverkning bedrives vid tiden för denna förordnings ikraftträdande, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall innan tillverkningen tager sin början.

4 §.

Tillverkare är pliktig att över sin tillverkning föra tillverkningsbok enligt av kontrollstyrelsen meddelade anvisningar.

5 §.

Tillverkare skall för varje kalenderkvartal upprätta och senast å femtonde söckendagen efter kvartalets utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklaration angående den myckenhet smör, som under kalenderkvartalet av honom använts för ifrågavarande ändamål.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att avlämna sådan deklaration för kortare tid än kalenderkvartal.

6 §.

Tillverkares skyldighet att avlämna deklaration upphör, sedan skriftlig anmälan om tillverkningens upphörande och dagen därför ingivits till kon-

trollstyrelsen. Dock skall deklaration avlämnas för den deklara-tionsperiod, under vilken tillverkningen upphört.

7 §.

Tillverkare skall samtidigt med deklarationens avlämnande er-lägga den avgift, som skall utgå för den i deklarationen upptagna kvantiteten smör.

Avgiften erlägges genom insättning å statsverkets checkräk-ning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning eller å kontrollstyrelsens postgiro-konto.

8 §.

Där så finnes påkallat, må kontrollstyrelsen ålägga viss tillverkare att ställa säkerhet för avgiften till belopp, som kontrollstyrelsen prövar erfor-derligt. Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, må kontrollstyrelsen med-dela tillverkaren förbud tills vidare, till dess säkerhet ställts, att använ-da smör för framställning av grädde till avsalu.

Försummar tillverkare att inbetala avgift, som det enligt 7 § åligger ho-nom att erlægga, må avgiften på framställning av kontrollstyrelsen utmätas.

9 §.

Överinseendet å kontrollen, att avgift behörigen erlägges, handhaves av kontrollstyrelsen.

Tillverkare är pliktig att för tillsyn bereda kontrolltjänsteman, närhelst han det påfordrar, tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler, att meddela kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman alla be-gärda upplysningar angående inköp och förbrukning i rörelsen av smör samt att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över avgiftens behöriga erlägg-an-de meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

Tillverkare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, åligger därjäm-te att vid anfordran hålla dessa med tillhörande handlingar tillgängliga för kontrolltjänsteman.

10 §.

Den, som tillverkar eller försäljer maskiner, som kunna användas för fram-ställning av grädde ur smör, är pliktig att på anfordran av kontrolltjänste-man lämna denne uppgift om gjorda försäljningar av dylika maskiner.

11 §.

Granskning av deklarationer, som enligt denna förordning avgivits, må ej verkställas av annan än kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman. Dekla-rationerna skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra där-av erhålla del. I övrigt må deklaration icke vara för någon tillgänglig utan

att den, som avgivit deklARATIONEN, medgivit dess offentliggörande; dock må deklARATIONER, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppträder utförandet av sådan bearbetning.

12 §.

Den, som utan anmälan, varom i 3 § sägs, eller i strid mot förbud, som avses i 8 § första stycket, använder smör för framställning av grädde till avsalu, straffes med dagsböter och skall, där avgift för det smör, som av honom använts, icke erlagts, tillika förpliktas utgiva avgiften.

13 §.

Den, som underlåter att inom föreskriven tid avgiva deklARATION, böte från och med tjugufem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga den uppgiftspliktige lämpligt vite.

14 §.

Har någon uppsåtligen antingen underlåtit att i bok, deklARATION eller annan handling, som tjänar till ledning vid fastställandet av avgift, lämna eller införa uppgift, som bort lämnas eller införas, eller ock i handling, som nu sagts, lämnat eller infört oriktig uppgift, och har därav föranletts att avgift utgått med mindre belopp än som bort utgå, böte högst fem gånger det belopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits. Vid synnerligen försvårande omständigheter må till fängelse i högst sex månader dömas.

Har någon, med påföljd som i första stycket sägs, genom grov vårdslöshet gjort sig skyldig till förfarande som där avses, vare straffet böter, högst två gånger det belopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

15 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse vad honom enligt 9 eller 10 § åligger, straffes med böter högst trehundra kronor, och må kontrollstyrelsen förelägga vederbörande lämpligt vite.

16 §.

Tjänsteman, vilken på grund av sin befattning med ärende, som i denna förordning avses, erhållit del av deklARATION eller tillverkares bokföring, må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa vare sig innehållet i sådan deklARATION eller annat tillverkares affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Den häremot bryter vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

Den, som på grund av sådant förordnande om statistisk bearbetning av deklARATIONER som i 11 § sägs, erhållit del av deklARATION, må ej utom tjäns-

ten yppa något av deklarationens innehåll. Vid överträdelse härav vare den skyldige förfallen till ansvar, som i första stycket stadgas.

17 §.

Fullgöres icke ordentligen skyldigheten att hålla bokföring, som i 4 § avses, och är förseelsen ej straffbar enligt annat författningsrum, straffes tillverkaren med dagsböter.

18 §.

Förseelse, som avses i 15 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Förseelse, varom i 16 § förmäles, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

Böter eller viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

19 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1940.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 90 av herr *Andersson, Verner*, likalydande med II: 152 av herr *Petersson* i Dahl *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att äggregleringens organisation förläggas till lämplig avdelning inom livsmedelskommissionen;

2) I: 231 av herr *Johanson, Karl Emil*, *m. fl.* likalydande med II: 291 av herr *Persson* i Falla *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 276

dels måtte i fråga om prispolitiken beakta vad motionärerna anfört om nödvändigheten av sådan jämkning av direktiven att den inhemska produktionen av livsmedel så vitt möjligt säkerställas,

och dels måtte i fråga om prisrabatteringen å smör uttala, att jordbrukarna i så måtto jämsställas med övriga medborgargrupper att de, som ej uppnått viss beskattningsbar inkomst eller förmögenhet, utan behovsprövning bli berättigade att komma i åtnjutande av rabattkort;

3) I: 235 av herr *Andersson, Elof*, *m. fl.* likalydande med II: 298 av herr *Carlström m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen i enlighet med vad livsmedelskommissionen föreslagit måtte besluta en höjning av den kvantitet mjölk, för vilken s. k. producentbidrag utgår, från 650 till 900 kg per månad och att bidraget höjes till 3 öre per kg under månaderna oktober—mars,

samt att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 276 måtte uttala sig för att vid regleringen av fodermedelstilldelningen och vid utformningen av smörrabattsystemet vad motionärerna därom anfört vinner beaktande;

4) I: 236 av herr *Näslund m. fl.* likalydande med II: 297 av herr *Sandberg m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen måtte besluta, att det särskilda prisutjämningsbidrag, som utgår till de tre nordligaste prisutjämningsdistrikten, skall utgå med, i mel-lersta Norrlands distrikt 1.5 öre, i Västerbottens distrikt 2.5 öre och i Norr-bottens distrikt 3.5 öre per kilogram produktmjölk,

och att till produktionsfrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norr-land samt delar av Kopparbergs och Värmlands län för budgetåret 1940/41 ett belopp av 1,000,000 kronor ställes till förfogande;

5) I: 237 av herr *Holstenson m. fl.* likalydande med II: 296 av herr *Svens-son m. fl.*, vari hemställts,

att Kungl. Maj:t erhåller sådana fullmakter, som genom ett förhöjt smör-pris möjliggöra en omedelbar generell prisförbättring av mjölken, icke un-derstigande 1 öre per kg, och genom mjölkavgiftens bibehållande bereda fortsatt stöd åt mejeriorganisationerna och produktmjölkpriset,

att pristillägg på lantsmör med ett prisutjämningsbidraget för respektive mjölkkvantitet motsvarande belopp skall utgå till alla landets producenter av lantsmör, som svårigen kunna lämna mjölk till mejeri, samt lantsmör lik-ställes med mejerismör ifråga om erhållande av prisrabatt å smör,

att inlösningspriset å brödspannmål höjes till belopp, icke understigande vad i motionerna säges,

ävensom att övriga i motionerna framförda synpunkter måtte vinna beak-tande;

6) I: 238 av herr *Andersson, Alfred, m. fl.*, vari föreslagits,

att producentbidraget på mjölk under nästa regleringsår måtte utgå med 3 öre per kg för en årskvantitet av högst 10,000 kg.

att smörrabatt måtte utgå efter lika grunder för lantsmör och mejeri-smör,

att konsument- och producenthushåll måtte jämsställas vid erhållande av rabattkort på smör,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att dispens gives från pastöriseringsförfordningens tillämpning för sådana områden, där ett större antal jordbrukarefamiljer äro för sin utkomst beroende av möj-ligheten att upprätthålla sina mjölkleveranser till gamla kunder,

samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag om ett produktionskostnadsstöd för det mindre jordbruket samt att detta förslag måtte föreläggas 1940 års urtima riksdag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, får utskottet hänvisa till dessa.

Över de vid riksdagens början väckta förberörda likalydande motionerna I: 90 och II: 152 har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från *lantbruksstyrelsen*, som vidfogat yttranden dels av *statens livsmedelskommission*, vilken i ärendet låtit höra *Sveriges äggintressenters förening u. p. a.*, och dels av *svenska ägghandelsförbundet, förening u. p. a.*

Statens livsmedelskommission har framlagt förslag dels i skrivelse den 26 april 1940 om prisreglerande åtgärder på ifrågavarande område och dels i skrivelse den 8 mars 1940 angående reglering av landets försörjning med fettämnen.

I *propositionen* har lämnats dels en översikt av hittills vidtagna åtgärder (sid. 7—23), dels vissa uppgifter rörande verkningarna av regleringsåtgärderna (sid. 23—34), dels en redogörelse för förslag till fortsatta stödåtgärder, bl. a. livsmedelskommissionens (sid. 34—73), dels ock en redogörelse för förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland (sid. 73 o. 74). Utskottet tillåter sig att i berörda delar hänvisa till propositionen.

Departementschefens anförande.

Vid 1939 års urtima riksdag lämnades Kungl. Maj:t stora befogenheter i fråga om de fortsatta regleringsåtgärderna på jordbrukets område. Det ansågs icke möjligt att i dåvarande läge bedöma den i samband med kriget inträffade krisens verkningar på jordbruket. Betydande svårigheter hade redan då i flera avseenden drabbat ifrågavarande näringsgren. Med hänsyn till de hinder, som lades för en obehindrad import och export, ansågs av största vikt att produktionen av jordbruksalster upprätthölls och i möjligaste mån stimulerades. Svårigheterna till följd av krisen ha ytterligare skärpts genom de under senaste tiden inträffade händelserna i samband med kriget. För närvarande är landet i det närmaste helt avspärrat från tillförsel av en del för jordbruksproduktionen betydelsefulla förnödenheter. En stark ransonering av vissa av dessa varor har därför måst genomföras. Denna utveckling gör det nödvändigt, att jordbruksproduktionen erhåller erforderlig stimulans. Detta kan endast ske genom att jordbrukaren tillförsäkras en efter produktionskostnadsökningen lämpligt avvägd prishöjning. Såsom förut nämnts har livsmedelskommissionen låtit verkställa undersökningar rörande den stegring som sedan krigets början uppkommit i fråga om jordbrukets inkomster och utgifter. Enligt dessa undersökningar skulle jordbruket såsom helhet genom de åtgärder till förbättrande av produktionsprisen, som beslutats av förra årets urtima riksdag, i stort sett erhållit kompensation för de efter krigsutbrottet skedda produktionskostnadsstegringarna. Den verkställda undersökningen är givetvis, såsom också den delegation som inom livsmedelskommissionen deltagit i utarbetandet av densamma

framhållit, i flera avseenden icke helt tillförlitlig. Ett icke ringa antal felkällor måste uppenbarligen förekomma vid utarbetandet av en dylik statistisk undersökning. För produktionsåret 1939/40 återstår ett kvartal, vartill kommer att under första kvartalet 1940 inträffade avsevärda prishöjningar å vissa produkter torde vara av mera tillfällig karaktär. Vid densamma upprättande har hänsyn icke heller kunnat tagas till återverkningarna för jordbruket av den förstärkta personella försvarsberedskapen, som till följd av kriget befunnits nödvändig. Dessa återverkningar ha icke minst för jordbruket vållat svårigheter i fråga om anskaffandet av tillräcklig arbetskraft. Om sålunda den framlagda undersökningen icke kan anses helt tillförlitlig, torde den dock få anses ge vissa hållpunkter för bedömandet av de utgifts- och inkomstökningar, som kunna komma att äga rum till följd av krisen.

I detta sammanhang må erinras, att vid årets riksdag fattade beslut om åtgärder med avseende å bland annat sockerbetor, fabrikspotatis och ärter, vilka åtgärder komma att verka till förbättring av det genomsnittliga prisläget för jordbruksprodukterna, få hänföras till produktionsåret 1940/41.

Enligt min mening bör prispolitiken i fråga om jordbrukets produkter så handhas, att för landets försörjning erforderlig produktion ernås. Med hänsyn till ovissheten hur jordbrukets produktionsbetingelser i fortsättningen komma att utveckla sig och då den allmänna prisutvecklingen i nuvarande läge är synnerligen svårbedömlig, anser jag lämpligast att i enlighet med livsmedelskommissionens förslag Kungl. Maj:t erhåller fullmakt att med beaktande av kostnadsökningarna för produktionen avväga prisnivån. Skulle situationen i fråga om möjligheterna att förse landet med foder ytterligare försämrats till följd av en längre tids avspärrning, måste uppenbarligen övervägas mer eller mindre omfattande omläggningar i fråga om jordbruksproduktionen. I samband härmed kommer givetvis ett flertal frågor att tränga sig fram för att vinna sin lösning. Av flera skäl kunna emellertid dessa spörsmål icke nu upptagas till en närmare behandling. När dessa problem mera aktualiserats, torde jag få underställa desamma Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom framgår av det anförda finner jag icke möjligt att nu föreslå ett visst genomsnittligt prisläge på jordbruksprodukter, som kan beräknas under nästkommande regleringsår lämna jordbrukarna inkomster, vilka kunna anses skäligen och tillräckligen för produktionens upprätthållande i erforderlig omfattning. Såsom jag redan framhållit måste vid avvägandet av priserna mellan produkterna inbördes hänsyn tagas till önskvärdheten av att öka eller vidmakthålla produktionen. De produktionsändringar, som kunna bli påkallade vid en längre tids avspärrning, kunna endast i mera begränsad omfattning planläggas på längre sikt. Såsom beredskap finnas härvid på grund av kontraktsodlingar vissa kvantiteter utsäde tillgängliga. Likaledes torde under nuvarande förhållanden i fråga om prisavvägningar endast kunna upptagas förslag avseende den närmaste framtiden.

I likhet med vad som föreslogs i propositionen till 1939 års urtima riksdag

förordar jag även nu, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att utan hinder av meddelade beslut eller gjorda uttalanden handha jordbruksregleringen samt vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma.

Då några som helst möjligheter att bedöma det nuvarande kristillståndets varaktighet icke förefinnas, anser jag i likhet med livsmedelskommissionen det lämpligast att bibehålla samtliga nu gällande regleringsanordningar, även om en del av dem icke kan tillämpas under den tid kriget pågår. Jag förordar därför tillika, att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna ävensom andra av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgår med innevarande regleringsår, förlängas på ytterligare ett år.

Efter denna översikt av min allmänna inställning till de föreliggande spörsmålen torde jag få övergå till att lämna redogörelse för min uppfattning rörande de grunder som i fortsättningen böra tillämpas inom de olika områdena av jordbruksregleringen.

Mjölkregerlingen.

Inom jordbruksstödet intager regleringen av marknaden för mjölk och mejeriprodukter en nyckelposition. Att så är förhållandet framgår även därav att mjölken lämnar jordbruket den största inkomsten. Det kan även framhållas, att stödet åt denna produkt för skilda landsdelar och för brukningsdelar av olika storlek verkar mera likformigt än de stödåtgärder, som ha avseende å andra produkter.

Vid mjölkregerlingens utformning har exporten av smör haft en stor betydelse. Numera torde på grund av det genom kriget förändrade läget och med hänsyn till säkerställandet av vår egen framtida fettförsörjning export av smör icke i någon större omfattning kunna ifrågakomma. Till frågan rörande vilka åtgärder, som till följd härav komma att bli erforderliga, återkommer jag i det följande.

I fråga om bestämmelserna för mjölkregerlingen i övrigt har livsmedelskommissionen icke föreslagit någon mera genomgripande förändring i förhållande till vad nu gäller. Enligt nu tillämpade bestämmelser för mjölkregerlingen utbetalas såsom framgår av vad inledningsvis anförts till producenterna dels prisutjämningsbidrag för produktmjölk, dels pristillägg för s. k. lantsmör och dels producentbidrag jämlikt kungörelsen den 12 januari 1940. Pristillägget för lantsmör utgår med ett fast belopp av 25 öre per kilogram och tillkommer endast producenter i de fyra nordligaste prisutjämningsdistrikten. Producentbidraget utbetalas för närvarande för intill 650 kilogram avgiftspliktig mjölk i månaden. Bidraget utgår med 2 öre per kilogram för mjölk, som levererats till mejeri eller mjölkhandlare, och eljest med samma belopp som mjölkavgiften. Återstoden av prisutjämningsmedlen, sedan nyssnämnda tillägg och bidrag guldits, fördelas på samtliga prisutjämningsdistrikt i förhållande till mängden avgiftspliktig mjölk, därvid dock de tre nordligaste distrikten först tilldelas på dem efter avgiftspliktiga mjölmäng-

der belöpande andel av kostnaderna för exporten av smör och andra mejeriprodukter samt därefter ytterligare mellersta Norrlands distrikt 0.5 öre, Västerbottens distrikt 1.5 öre och Norrbottens distrikt 2.5 öre per kilogram av den produktmjölk inom respektive distrikt, för vilken mjölkavgift utgår. Enligt riksdagens beslut bestridas numera kostnaderna för prisutjämnningen av dels inflytande mjölkavgifter och dels å budgeten anvisade statsmedel. Såsom livsmedelskommissionen anfört utgår förenämnda prisutjämningsbidrag enligt den principen att vid ett smörpris av 3 kronor per kilogram bidraget efter avdrag av mjölkavgiften utgör 2 öre per kilogram i genomsnitt för hela landet. Vid stigande smörpris avses bidraget successivt sänkt, så att det vid ett smörpris av 3 kronor 50 öre helt bortfaller.

I likhet med livsmedelskommissionen anser jag, att reglerna för utbetalande av pristillägg för lantsmör samt prisutjämningsbidrag för produktmjölk böra i huvudsak oförändrade bibehållas. Den av livsmedelskommissionen föreslagna differentieringen av prisutjämningsbidragen sålunda att högre bidrag utgår under vinter- samt vår- och höstmånaderna kan jag biträda. Härigenom torde en utjämning av växlingarna i mjölkproduktionen mellan de olika årstiderna lättare kunna vinnas. Inför det förändrade läget i fettförsörjningsfrågan synes en prisförhöjning å smöret böra ske. Härigenom minskas kostnaderna för prisutjämning å produktmjölken. Jag föreslår att en förhöjning av smörpriset med 25 öre per kilogram äger rum snarast möjligt. Ett förhöjt smörpris innebär även förbättring av mjölkproduktionens lönsamhet för producenter på sådant avstånd från mejeri, att mjölkleverans dit svårigen kan ske. Även med en viss rabatt å smörpriset för vissa befolkningsgrupper blir kostnaden för statsverket härigenom väsentligt mindre.

Därest såsom det kan antagas smörexporten helt upphör, komma de tre nordligaste prisutjämningsdistrikten att förlora det tillägg, vilket utgått till desamma som gottgörelse för distriktens andelar i exportkostnaderna för smör. I anslutning härtill har livsmedelskommissionen föreslagit att nu utgående särskilda tillägg skola höjas i mellersta Norrlands distrikt från 0.5 öre till 1.5 öre, i Västerbottens distrikt från 1.5 öre till 2 öre och i Norrbottens distrikt från 2.5 öre till 3 öre, allt räknat per kilogram produktmjölk. Med hänsyn till de mindre gynnsamma förhållanden under vilka jordbruket i dessa distrikt arbetar finner jag förslaget böra genomföras.

Vid 1939 års urtima riksdag ifrågasattes, huruvida icke producentbidragen borde beräknas å en årskvantitet i stället för å en månadskvantitet. Det avsågs att genom en dylik anordning vinna, att de producenter, som vissa månader levererade mindre mjölkkvantitet än den å vilken bidraget utgår, skulle få tillgodoräkna sig de större leveranser som kunde förekomma andra månader. Såsom livsmedelskommissionen framhållit tala flera skäl mot den ifrågasatta åtgärden. Svårigheter med avseende å beräkningen av bidragen kunna till exempel uppstå i de fall då mjölkproducenter byta mejeri eller upphöra med mjölkleveranserna. Ett genomförande av åtgärderna torde också leda till att produktionen av mjölk under sommaren stimuleras fram-

för vinterproduktionen, vilket icke kan anses lämpligt. En utjämning av mjölkproduktionen är tvärtom önskvärd. Livsmedelskommissionen har vidare framlagt förslag att producenttillägg skulle utgå på en ökad kvantitet mjölk samt att det under viss tid av året skulle höjas från 2 öre till 3 öre för kilogram. Anordningen med producenttillägg tillkom under en tid då stora svårigheter förelågo för avsättning av mjölkproduktionen. Med anordningen avsågs att bereda det mindre jordbruket ett särskilt stöd och därigenom mildra verkningarna i olika hänseenden av avsättningssvårigheterna. Till följd av producenttilläggen kommer genomsnittspriset för en leverantör av mjölk att falla i den mån leveranserna ökas utöver en viss kvantitet. Härigenom motverkas i någon mån ökning av mjölkproduktionen, vilket tidigare icke mötte betänkligheter, då avsättningssvårigheter förelågo. Utvecklingen synes nu snarare påkalla åtgärder för mjölkproduktionens upprätthållande med till buds stående medel, varför erforderlig höjning av priset är lika påkallad för all mjölk. Kommande ökade produktionskostnader torde icke i mindre grad drabba jordbruk av den storleksordning, att utöver familjens arbetsprestation erfordras lejd arbetskraft i viss utsträckning. Jag vill ock erinra om att, därest prisförbättringarna i utsträckt omfattning ske genom kontanta bidrag, läget blir ytterligare försämrat för de småbrukare, som till följd av fastighetens belägenhet icke kunna leverera mjölk till mejeri. Av flera skäl är det angeläget att rubbningar i grunderna för mjölkregleringen för närvarande undvikas, och med hänsyn härtill anser jag mig böra förorda att anordningen med producenttillägg bibehålles i sin nuvarande gestaltning. Någon utvidgning av ifrågavarande stödanordning på sätt livsmedelskommissionen föreslagit anser jag mig alltså icke kunna förorda.

Livsmedelskommissionen har i sitt förslag icke tagit bestämd ståndpunkt till frågan huruvida mjölkavgiften alltjämt bör utgå eller icke. Vägande skäl tala såsom kommissionen framhållit för att mjölkavgiften icke vidare skall utgå. Ett borttagande av densamma medför uppenbarligen en inkomstökning för jordbruket utan att priset på konsumtionsmjölken höjes. Vid 1939 års urtima riksdag framträdde emellertid viss tvekan om lämpligheten att borttaga avgiften med hänsyn till de svårigheter, som till följd därav kunde komma att uppstå i fråga om regleringens finansierande. Riksdagen lämnade dock Kungl. Maj:t befogenhet att besluta huruvida mjölkavgift skulle uttagas eller ej ävensom i förstnämnda fall med vilket belopp avgiften skulle utgå. Med hänsyn till att läget på jordbrukets område alltjämt såsom förut framhållits är synnerligen svåröverblickat och då det är angeläget, att priset för konsumtionsmjölken kommer i full paritet med priset för produktmjölken, anser jag i likhet med livsmedelskommissionen, att Kungl. Maj:t bör lämnas befogenhet att besluta i förevarande fråga under beaktande av vad omständigheterna kunna påkalla. Skulle avgiften helt upphöra, torde beträffande producentbidraget böra vidtagas den ändring, att detta endast skall utgå till mejerileverantörer. Även för den händelse avgiften endast nedsattes, torde en dylik jämkning i berörda bestämmelser kunna förtjäna övervägas. Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Vid förordandet av nu upptagna förslag har jag utgått ifrån, att de nuvarande produktionskostnaderna i stort sett bliva oförändrade under nästa regleringsår. Skulle nämnda kostnader undergå påtaglig ökning, torde det såsom jag förut framhållit få anses önskvärt, att inkomsterna av mjölkproduktionen ytterligare förbättras. På sätt livsmedelskommissionen uttalat stå härvid flera möjligheter till buds. En sådan förbättring kan åstadkommas genom en ytterligare höjning av smörpriset, en höjning av prisutjämningsbidraget eller båda dessa åtgärder i förening. Vilken av nu berörda åtgärder som i det angivna läget är att föredraga torde icke för närvarande kunna avgöras. I anslutning till vad livsmedelskommissionen förordat anser jag lämpligast, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att vidtaga erforderliga åtgärder under beaktande av de vid tidpunkten för åtgärdernas vidtagande föreliggande förhållandena.

Vad angår det av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen framlagda förslaget rörande pristillägg för mjölk som vid mejeri levereras från nötkreatursbesättningar ställda under statlig kontroll med hänsyn till förekomsten av tuberkulos är jag ense med styrelserna därom att det föreslagna systemet komme att fungera mera rättvist än det nu tillämpade. I enlighet med förslaget skulle pristilläggen utgå ur de prisutjämningsbidrag, som lämnas för produktmjölk. Härigenom torde man undvika de olägenheter, som äro förenade med det nuvarande systemet, nämligen att de pris, som erhållas vid mjölkleveranser från tuberkuloskontrollerade besättningar vid skilda mejeriföretag, komma att ställa sig olika beroende på den relativa anslutningen till det statliga bekämpandet av nötkreaturstuberkulos inom företagens inköpsområden. Emellertid finner jag, i likhet med vad jordbrukarnas egna organisationer och statens livsmedelskommission uttalat, det under nuvarande läge vara mindre lämpligt att vidtaga åtgärder som minska storleken av de ordinarie prisutjämningsbidragen. Jag anser mig alltså icke för närvarande böra tillstyrka förslagets genomförande. Det nu tillämpade systemet för pristilläggen torde således böra tills vidare tillämpas.

Svenska mejeriernas riksförening och Sveriges lantbruksförbund ha förordat en ökning av skillnaden mellan pristillägget för mjölk härrörande från besättningar anslutna till den kliniska tuberkuloskontrollen och det för mjölk från besättningar anslutna till tuberkulinkontrollen. En överflyttning av besättningar från den kliniska kontrollen till tuberkulinkontrollen medför ej obetydliga omedelbara besparingar i tuberkulosbekämpandet. Den avsevärt större garanti i kontrollhänseende, som tuberkulinkontrollen erbjuder i förhållande till den kliniska kontrollen, talar även för att pristillägget för mjölk härrörande från besättningar anslutna till sistnämnda kontrollform ökas. Jag är ense med riksföreningen och lantbruksförbundet om önskvärdheten av att uppmuntra till ökad anslutning till tuberkuloskontrollen. Det torde emellertid beaktas, att en reaktionsfri nötkreatursbesättning för den enskilde djurägaren är av så pass stort värde, att detta bör utgöra en stimulans i viss utsträckning. Då jag icke ansett mig i nuvarande läge böra förorda ändrade grunder för dessa pristillägg, kan jag

icke tillstyrka förslaget genomförande. Såsom ett skäl härför vill jag framhålla de ökade svårigheter som uppstått att få tuberkulosundersökningar utförda därigenom att ett flertal veterinärer äro inkallade till militär beredskapstjänst. Av enahanda skäl vill jag framhålla önskvärdheten av att mejeriföreningarna vid sina avgöranden i berörda fråga framgå med försiktighet.

I enlighet med förslag, vilka godkänts av årets riksdag (prop. nr 131; r. skr. nr 200), avses att bekämpandet inom vissa av Kungl. Maj:t bestämda områden (tuberkulosfria områden) skall ske efter tvingande regler samt att beträffande bekämpandet inom andra områden (skyddade områden) vissa bestämmelser av tvingande natur skola tillämpas. Inom förstnämnda områden, där sjukdomsbekämpandet alltså icke längre är frivilligt, torde reglerna för pristillägget icke behöva gälla. Beträffande de skyddade områdena synes den ändring i villkoren för att en besättning skall anses stå under statlig kontroll med tuberkulin böra vidtagas, att tiden mellan kontrollundersökningarna med tuberkulin i allmänhet förlänges från tjugufyra till trettiosex kalendermånader.

Därest riksdagen icke finner anledning till erinran mot vad jag sist föreslagit beträffande pristillägg för viss mjölk, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga författningsändringar.

Livsmedelskommissionen har i sin skrivelse jämväl upptagit frågan om åtgärder i anledning av den återföring av smör till grädde, som flerstädes börjat förekomma. Genom detta förfarande ha vissa avnämare av grädde såsom konditorer och restauratörer kunnat förskaffa sig denna vara till väsentligt lägre pris än som kan anses berättigat med hänsyn till mjölkregleringens syfte. Då ett dylikt kringgående av mjölkregleringen enligt min mening icke bör tillåtas, i all synnerhet sedan detsamma börjat förekomma i större omfattning, anser jag i likhet med livsmedelskommissionen, att åtgärder i anledning härav böra av statsmakterna vidtagas. Det av kommissionen förordade förslaget till åtgärder, vilket av kontrollstyrelsen lämnats utan erinran, kan jag biträda. Jag förordar alltså, att bestämmelser utfärdas av innebörd att en var, som annorledes än till förbrukning i eget hushåll återför av honom inköpt smör till grädde, skall erlägga en viss avgift, som bestämmes av Kungl. Maj:t. Härigenom komma såväl särskilda företag, vilka ha till syfte att för avsalu återföra smör till grädde, som ock bagerier och konditorier, vilka vidtaga dylik åtgärd för att använda grädden i sin rörelse, att bliva avgiftspliktiga. Såsom ett maximum för avgiften torde kunna sättas en krona 50 öre per kilogram smör, som kommit till användning för ändamålet. Inom denna ram bör avgiften så avvägas, att ett kringgående av mjölkregleringen förhindras. Det av livsmedelskommissionen upprättade förslaget till förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde, föranleder ej erinran från min sida. I förtydligande syfte ha dock vissa jämkningar företagits. Förslaget torde böra underställas riksdagen för antagande.

Regleringen av landets försörjning med fettämnen.

I fråga om regleringen av landets försörjning med fettämnen torde jag få erinra att Kungl. Maj:t den 10 maj 1940 fattat vissa beslut i ämnet. Enligt kungörelsen nr 317 har förordnats om beslag å vissa fettämnen. Genom kungörelsen nr 318 ha vidare lämnats bestämmelser angående reglering av handeln med margarin och vissa andra fettämnen. I denna kungörelse föreskrives, bland annat, att från och med den 12 maj 1940 yrkesmässig försäljning eller annan yrkesmässig överlåtelse av margarin till återförsäljare må ske endast i den ordning och under de villkor, som livsmedelskommissionen bestämmer. I detaljhandeln må margarin från och med nämnda dag endast säljas mot kort, som enligt bestämmelse av livsmedelskommissionen medför rätt till inköp av varan eller mot särskild av kommissionen utfärdad inköpslicens. Annat ersättningsmedel för smör eller flott än margarin eller matolja må icke här försälas med mindre livsmedelskommissionen medgivit undantag från förbudet. Livsmedelskommissionen har med stöd av nämnda bemyndigande meddelat närmare föreskrifter rörande vilka personer som skola erhålla inköpskort för margarin samt den myckenhet, som må inköpas. Kommissionens föreskrifter innebära, att under tiden 12—26 maj 1940 margarin må för förbrukning i enskilt hushåll inköpas till en kvantitet av 500 gram. Efter den 26 maj 1940 må margarin tills vidare ej i handeln inköpas för enskilt hushåll. Bageriidkare må inköpa bagerimargarin, dock endast mot inköpslicens.

I syfte att underlätta för mindre bemedlade att kunna inköpa smör ha bestämmelser om prisrabatter å smör meddelats. Dessa bestämmelser, vilka upptagits i kungörelsen nr 319, innebära, att rabattkort för inköp av smör skola utdelas. Det ankommer på livsmedelskommissionen att bestämma den myckenhet smör, som skall få inköpas till ett lägre pris än det i handeln gällande, samt den tidsperiod, varunder dylika inköp skola få göras. Kommissionen skall likaledes bestämma det belopp, som skall rabatteras. Tilldelningen av rabattkorten skall handhas av kristidsnämnderna under ledning av kristidsstyrelserna och livsmedelskommissionen. Rabattkort må utan prövning av behovet efter rekvisition tilldelas svensk medborgare, som är medlem av enskilt hushåll och är född efter den 31 december 1924 eller före den 1 januari 1874 eller uppbär tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller invalidunderstöd jämlikt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd. Rabattkort må dock icke utan behovsprövning tilldelas barn, som nyss nämnts, om dess föräldrar eller, där barnet adopterats, dess adoptant eller adoptivföräldrar, eller, där barnet står under vårdnad av endera av föräldrarna eller adoptivföräldrarna, om denna vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits för ett beskattningsbart belopp, överstigande 1,500 kronor, eller taxerats till särskild skatt å förmögenhet. Vad nu sagts om tilldelning av rabattkort skall dock ej äga avseende å den, som är innehavare av bruksdel, varå regel-

mässigt finnes en eller flera kor eller som tillhör sådan persons hushåll. Den, som enligt vad nu nämnts icke är berättigad att utan behovsprövning erhålla rabattkort, må, där han provas vara i behov av prisrabatterning, tilldelas rabattkort i enlighet med grunder som livsmedelskommissionen äger bestämma. Kupong till rabattkort skall inlösas av livsmedelskommissionen.

Enligt särskilda bestämmelser har livsmedelskommissionen föreskrivit, att första rabatteringsperioden skall omfatta tiden 27 maj—30 juni 1940. Rabatten har bestämts till 1 krona 30 öre för kilogram smör. Fyra rabattkuponger avses skola gälla under rabatteringsperioden. Varje kupong skall berättiga till inköp av 5 hektogram mejerismör.

Genom kungörelse nr 320 ha även bestämmelser givits angående handeln med tvål och såpa samt vissa andra tvätt- och rengöringsmedel.

Genom omförmälda bestämmelser har regleringen av fettförsörjningen provisoriskt ordnats. Vilka åtgärder, som i fortsättningen kunna behöva vidtagas på förevarande område, måste givetvis bli beroende på huru läget på fettmarknaden utvecklar sig. Med hänsyn härtill torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut härutinnan. Härvid synes det av livsmedelskommissionen i skrivelse den 8 mars 1940 framlagda förslaget om prisrabatterning jämväl å margarin böra komma under närmare övervägande. För att möjliggöra ett genomförande av detta förslag torde riksdagen, på sätt livsmedelskommissionen förordat, böra bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om uttagande av tilläggsaccis å margarin och andra i margarinaccisförordningen avsedda varor med ett belopp av högst 1 krona 50 öre för varje kilogram av varans nettovikt. I samband härmed torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att höja tullen å nämnda varor med samma belopp som tilläggsaccisen. Chefen för finansdepartementet torde komma att framlägga förslag härom. De nu tillämpade principerna för rabatteringen torde i det väsentliga böra följas även då rabatteringen utvidgas till att avse margarin. Det av medicinalstyrelsen framförda förslaget om bidrag till smör och mjölk åt vissa kategorier barn torde böra upptagas till prövning vid en senare tidpunkt.

Reglering av andra animaliska produkter än mjölk.

I fråga om *slaktdjursregleringen* kan jag i huvudsak ansluta mig till vad livsmedelskommissionen föreslagit. Med hänsyn till de ovissa möjligheterna för import av fodermedel och export av fläsk torde en av de mest angelägna uppgifterna för regleringen på detta område under nuvarande förhållanden vara att ernå en lämplig jämvikt mellan produktionen och konsumtionen inom landet. Såsom livsmedelskommissionen framhållit torde i första hand denna jämvikt mellan produktion och konsumtion böra åvägbringas genom i förhållande till foderpriserna lämpligt avvägda fläskpriser. En viss reglering av produktionen torde ävenledes kunna ske genom differentiering av priserna på olika slag av fläsk. Under större delen av den tid

krisen varat har i viss omfattning skett upplagring av fläsk genom dels infrysning och dels nedsaltning. Denna upplagring, vilken jämväl tjänar marknadsreglerande syfte, bör i lämplig utsträckning fortsättas. Det torde vara av största vikt, att fläskproduktionen hålles uppe. Därest för närvarande något överskott på fläsk skulle förefinnas, torde detta i anslutning till vad jag nyss anfört böra undandragas marknaden genom upplagring. Viss upplagring av nötkött synes även böra ifrågakomma. På sätt framgår av vad livsmedelskommissionen uttalat kan längre fram under nästa regleringsår någon nedgång befaras i fläskproduktionen. Skulle denna begränsning av produktionen få alltför stor omfattning, bör Kungl. Maj:t äga möjlighet att företaga mera direkt produktionsfrämjande ingripanden.

På sätt jag förut anfört böra priserna stå i visst lämpligt förhållande till foderpriserna. Att närmare angiva vilka priser på kött och fläsk som böra eftersträvas låter sig näppeligen göra. Detta torde icke heller, såsom livsmedelskommissionen framhållit, vara lämpligt. Priserna böra icke fastlåsas vid en viss nivå utan tillåtas variera med hänsyn till tillgång och efterfrågan. Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att få till stånd en lämplig prisbildning i fråga om kött och fläsk.

I övrigt anser jag i likhet med livsmedelskommissionen någon anledning icke föreligga att frånga de grunder, som för närvarande gälla för regleringen på ifrågavarande område. Införsel och utförsel av kött och fläsk bör sålunda vara underkastad reglering från statens sida i enlighet med för närvarande gällande bestämmelser. Kungl. Maj:t bör tilläggas fortsatt befogenhet att besluta om utanordnande av pristillägg vid export. Åtgärder böra även få vidtagas för infrysning, insaltning och konservering av kött och fläsk genom utbetalande av lagringsersättningar och förskott å inlagrade varor.

Livsmedelskommissionen har ifrågasatt lämpligheten av att i fortsättningen upptaga slaktdjursavgift. Kommissionen har ansett att kostnaderna för regleringen i stället helt böra bestridas av budgetmedel. Vid 1939 års urtima riksdag erhöll Kungl. Maj:t befogenhet att besluta huruvida slaktdjursavgift skulle upptagas eller icke. Denna befogenhet anser jag även i fortsättningen böra stå Kungl. Maj:t till buds.

Vad angår *äggregleringen* finner jag i likhet med livsmedelskommissionen icke skäl föreligga att föreslå någon ändring i de för närvarande gällande grunderna för regleringen. Denna bör alltså i första hand ha till syfte att stödja den äggproduktion, som bedrives av innehavare av mindre jordbruk och med dem likställda. I fråga om priserna på ägg torde böra eftersträvas samma relation till produktionskostnaderna som för övriga produkter för att tillgodose det egna folkhushållets behov. Skulle tidvis överskott av ägg uppkomma i marknaden, synes ändamålsenligt, att viss inlagring företages i syfte att upprätthålla priserna vid lämplig nivå. Det framförda förslaget om tullskydd i viss omfattning kan jag av handelspolitiska skäl icke biträda.

Fodermedels- och brödsädsregleringen m. m.

I likhet med livsmedelskommissionen förordar jag, att samtliga grundläggande regleringsförfattningar med avseende å *fodermedelsregleringen* bibehållas i kraft, även i den mån de icke för närvarande tillämpas. Likaledes torde de med foderintressentföreningen träffade anordningarna böra gälla. Såsom jag förut framhållit har en icke obetydlig begränsning av användningen av fodermedel måst företagas till följd av importsvårigheterna. Med hänsyn härtill synes en utökning och effektivisering av den inhemska foderproduktionen böra stödjas. I fråga om prisläget för fodermedel synes lämpligt att låta priserna intaga ett naturligt jämviktsläge med utgångspunkt från gällande animalie- och brödsädspriser.

I anslutning till vad livsmedelskommissionen uttalat förordar jag att gällande bestämmelser rörande fraktlindring vid transport av inhemsk havre till Norrland och angränsande delar av landet bibehållas under nästa regleringsår. Även det av riksdagen lämnade bemyndigandet att vid behov reglera införseln av malt torde böra gälla i fortsättningen.

Beträffande *brödsädsregleringen* beslöts vid 1939 års urtima riksdag, att återgång till inlösningsförfarandet skulle ske. Priserna för vete och råg vid inlösnings per den 1 juni 1940 bestämdes därvid till 21 kronor 50 öre per deciton. Inlösningsförfarandet torde alltså böra behållas. Givet är att stora svårigheter föreligga att nu bestämma de inlösningspriser som böra gälla per den 1 juni 1941. I likhet med livsmedelskommissionen finner jag det icke lämpligt att redan nu binda statsmakterna i detta hänseende. Emellertid synes inlösningspriset för vete i varje fall icke kunna komma att bli lägre än det för innevarande års skörd angivna. I fråga om priset å råg har det, med hänsyn till att rågproduktionen under senare år avtagit, ansetts böra övervägas att bestämma inlösningspriset något högre än för vete. Arbetskostnaderna för rågproduktionen torde i allmänhet vara högre än kostnaderna för vete. Det bör även beaktas att rågodlingen i stor utsträckning förekommer inom områden med mindre gynnsamma produktionsbetingelser. På grund av det anförda anser jag, att Kungl. Maj:t bör erhålla bemyndigande att med iakttagande av de nu angivna synpunkterna fastställa de priser som böra gälla vid nästa inlösningsstillfälle. Givet är, att dessa priser böra fastställas i god tid före höstsådden.

Skulle skörden av vete och råg komma att understiga landets normala förbrukningsbehov, torde såsom livsmedelskommissionen framhållit hinder icke böra resas mot att marknadspriset stiger något över den mot inlösningspriserna svarande prisnivån. En alltför kraftig stegring av mjölpriserna bör emellertid å andra sidan motverkas. Detta kan ske genom försäljning från upplagda reservlager.

Livsmedelskommissionen har i sitt förslag förordat, att den prisrestitution, som i viss utsträckning lämnas kvarnar vid förmalning av råg, icke bör förekomma under nästa regleringsår. Denna restitution har såsom fram-

går av vad som anförts till syfte att förhindra stegring av priset på rågmjöl. Ehuru vissa skäl kunna åberopas för bibehållande av denna anordning, anser jag mig likväl böra förorda kommissionens förslag.

Vad angår veteavgiften bör det under nästkommande regleringsår liksom under innevarande få avgöras av Kungl. Maj:t huruvida avgiften skall upptagas eller ej och i förstnämnda fall med vilket belopp densamma bör utgå.

Regleringsåtgärderna på brödsädsodlingens område böra även under regleringsåret 1940/41 handhavas av svenska spannmålsaktiebolaget. Avtalet med bolaget bör alltså förlängas på ett år. På sätt livsmedelskommissionen föreslagit böra i avtalet upptagas bestämmelser därom, att bolaget skall vara skyldigt att åtaga sig de uppgifter i fråga om försörjningen med jordbruksprodukter och förnödenheter för jordbruket, som Kungl. Maj:t eller kommissionen överlämnar åt bolaget.

Vid innevarande års riksdag har beslutats vissa åtgärder till stöd för odlingen av ärtor, bruna bönor, oljväxter och spånadslin (prop. nr 132; r. skr. nr 171). I överensstämmelse med vad livsmedelskommissionen härutinnan förordat torde Kungl. Maj:t böra erhålla befogenhet att jämka de i nämnda proposition angivna garantipriserna, därest så skulle finnas erforderligt med hänsyn till den stegring i produktionskostnaderna, som efter riksdagens beslut i ärendet må komma att inträda. Såsom kommissionen framhållit måste införseln av nyssnämnda produkter underkastas reglering för att berörda garantipriser skola bli effektiva. Då det i visst läge även kan bli nödvändigt med importavgift, torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att i samband med importregleringen även uttaga sådan avgift.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland.

Under de senaste budgetåren har ur jordbrukets prisregleringsfond anvisats vissa belopp till produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland samt delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland. För innevarande budgetår har ett belopp av 900,000 kronor ställts till förfogande. I likhet med lantbruksstyrelsen och Västerbottens läns hushållningssällskap anser jag att även för nästkommande budgetår ett belopp bör finnas tillgängligt för ändamålet. I fråga om beloppets storlek kan jag ansluta mig till vad lantbruksstyrelsen föreslagit. Jag förordar alltså att för budgetåret 1940/41 ett belopp av 900,000 kronor ställes till förfogande för ifrågavarande stödåtgärder i Norrland samt Dalarna och Värmland.

Anslagsäskanden.

Kostnaderna för de av mig i det föregående förordade åtgärderna torde uppgå till i runt tal 120,000,000 kronor. Inom denna ram synes ock kunna rymmas förutberörda belopp till stödåtgärder i de norra delarna av landet.

Med utgångspunkt från ett förhöjt smörpris kunna kostnaderna beräknas fördela sig sålunda att å mjölkregleringen belöpa 65,000,000 kronor, å slaktdjursregleringen 3,000,000 kronor, å äggregleringen 4,000,000 kronor, å fodermedelsregleringen 1,000,000 kronor, å brödsädsregleringen 500,000 kronor samt å matfettregleringen 46,000,000 kronor. Kostnadsberäkningarna äro gjorda under antagande att intäkter av mjölkavgifter icke inflyta samt under förutsättning att förändringar i penningvärdet eller stegringar av produktionskostnaderna icke förekomma. Skulle väsentligare ökningar av sistnämnda slag inträffa, kunna uppenbarligen icke medelsbehoven med någon säkerhet beräknas.

Såsom livsmedelskommissionen framhållit torde det i nuvarande läge vara lämpligast att samtliga skatter och avgifter inflyta direkt i budgeten. Rent bokföringsmässigt vinnas härigenom vissa fördelar. Jag vill därför efter samråd med chefen för finansdepartementet föreslå, att de medel, som enligt gällande bestämmelser skola ingå i jordbrukets prisregleringsfond, efter utgången av juni 1940 ej längre skola över vederbörande avsättningsanslag tillföras fonden. Motsvarande torde även böra gälla de avgifter, som upptagas för täckande av förluster å spannmålsregleringen och som över ett särskilt avsättningsanslag tillföras fonden för detta ändamål.

På sätt jag förut anfört är avsett att hittills gällande bestämmelser rörande jordbruksregleringen böra hållas vid makt, även om de i vissa fall icke för närvarande komma att vinna tillämpning. Giltigheten av vissa av dessa bestämmelser utgår den 1 juli eller den 1 september 1940. I anslutning härtill har inom jordbruksdepartementet uppgjorts *förslag till dels förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift, dels förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift, dels ock förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete*. Dessa förslag liksom det förut omförmälda *förslaget till förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde*, torde böra underställas riksdagen för antagande. Övriga bestämmelser på ifrågavarande område, vilkas giltighet utlöper under nästkommande regleringsår, torde Kungl. Maj:t äga att på administrativ väg giva fortsatt tillämpning. Sedan riksdagen fattat ståndpunkt till nu framlagda förslag, torde jag ånyo få upptaga frågan härom till Kungl. Maj:ts övervägande.

Till utskottet inkomna framställningar.

Till utskottet ha inkommit framställningar berörande ifrågavarande ämnen från

- 1) Svenska mejeriernas riksförening samt
- 2) Riksförbundet landsbygdens folk.

Utskottets yttrande.

I en inledande översikt av sin allmänna inställning till de föreliggande spörsmålen beträffande regleringsåtgärderna på jordbrukets område förordar departementschefen nu liksom vid 1939 års urtima riksdag, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att utan hinder av meddelade beslut eller gjorda uttalanden handha jordbruksregleringen samt vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma. Då några som helst möjligheter att bedöma det nuvarande kristillståndets varaktighet icke förefinnas, anser departementschefen i likhet med livsmedelskommissionen det lämpligast att bibehålla samtliga nu gällande regleringsanordningar, även om en del av dem icke kan tillämpas under den tid kriget pågår. Departementschefen förordar därför tillika, att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna ävensom andra av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgår med innevarande regleringsår, förlängas på ytterligare ett år.

Vad departementschefen sålunda föreslagit anser sig utskottet i nuvarande läge böra biträda.

Beträffande prispolitiken på området finner departementschefen icke möjligt att nu föreslå ett visst genomsnittligt prisläge på jordbrukets produkter under kommande regleringsår. Departementschefen stannar i stället vid vissa allmänna uttalanden i ämnet. Enligt departementschefens mening bör prispolitiken så handhas att för landets försörjning erforderlig produktion ernås. Därför bör jordbrukaren tillförsäkras en efter produktionskostnadsökningen lämpligt avvägd prisnivå. Departementschefen berör i samband härmed en genom livsmedelskommissionens försorg verkställd ny beräkning av index över jordbrukets inkomster och utgifter samt uttalar att — även om den därvid gjorda undersökningen icke kan anses helt tillförlitlig — densamma dock torde få anses ge vissa hållpunkter för bedömandet av de utgifts- och inkomstökningar, som kunna komma att äga rum till följd av krisen.

I de likalydande motionerna I:231 och II:291 anmärkes, att departementschefens uttalanden rörande hållpunkterna för prispolitiken icke göra det möjligt att vinna den klarhet om syftemålen, som man trots lagets och framtidens ovisshet skulle vilja önska. Motionärerna hemställa därför, att riksdagen i fråga om prispolitiken måtte beakta vad de anfört om nödvändigheten av sådan jämkning av direktiven att den inhemska produktionen av livsmedel såvitt möjligt säkerställes.

Såvitt utskottet kunnat finna, synas motionärerna vara ense med departementschefen, i vad gäller att såsom syftemål för prispolitiken uppställa, att densamma bör så anpassas att folkförsörjningen genom inhemska jordbruksprodukter i görligaste mån tryggas. Allt efter som möjligheterna minskas för import av livsmedel och fodermedel, anser jämväl utskottet att nämnda synpunkt måste ställas i förgrunden, vilket utskottet velat understryka. Med sina betänkligheter mot departementschefens ifrågavarande ut-

talanden åsyfta motionärerna emellertid att vinna mera vägledande hållpunkter för fastställandet av prisläget än de, som kunna erhållas med stöd av förutberörda nya indexberäkning. Samma uppfattning kommer till uttryck i de likalydande motionerna I: 237 och II: 296. Påpekas må dock, att departementschefen själv erinrat, att ett icke ringa antal felkällor uppenbarligen måste förekomma vid utarbetandet av en dylik statistisk undersökning och att denna givetvis är i flera avseenden icke helt tillförlitlig. Denna erinran har utskottet, som tagit närmare del av undersökningen, funnit välgrundad. Undersökningens värde överhuvud taget synes utskottet ligga mera i framläggandet av vissa eljest icke tillgängliga uppgifter om jordbrukets produktion och omkostnader än i de därav dragna slutsatserna, vilka kunna leda till en missuppfattning om jordbrukets ställning och lönsamhet för närvarande.

Under hänvisning till sitt redan tillkännagivna allmänna ställningstagande till departementschefens uttalanden och förslag rörande de fortsatta regleringsåtgärderna kommer utskottet i det följande att huvudsakligen uppehålla sig vid allenast de förslag till ändringar, som framförts i propositionen och de föreliggande motionerna.

Med avseende på *mjölkregleringen* framhåller departementschefen, att denna inom jordbruksstödet intager en nyckelposition, eftersom mjölken lämnar jordbruket den största inkomsten och stödet åt denna produktion verkar mera likformigt än övriga stödåtgärder på jordbrukets område. Någon mera genomgripande förändring i bestämmelserna för mjölkregleringen finner departementschefen liksom livsmedelskommissionen erforderlig endast med hänsyn till att export av smör under regleringsåret icke torde kunna ifrågakomma i större omfattning.

Reglerna för utbetalning av pristillägg för lantsmör samt prisutjämningsbidrag för produktmjölk anser departementschefen böra bibehållas i huvudsak oförändrade. En av livsmedelskommissionen föreslagen differentiering av prisutjämningsbidragen sålunda att högre bidrag utgår under vinter- samt vår- och höstmånaderna godtages emellertid av departementschefen. Inför det förändrade läget i försörjningsfrågan föreslår vidare departementschefen en förhöjning av smörpriset med 25 öre per kilogram snarast möjligt. Enär prisutjämningsbidrag utgår enligt den principen, att vid ett smörpris av 3 kronor per kilogram bidraget efter avdrag av mjölkavgiften utgör 2 öre per kilogram i genomsnitt för hela landet och vid stigande smörpris avses successivt sänkas så att det vid ett smörpris av 3 kronor 50 öre helt bortfaller, skulle genom den föreslagna prishöjningen statsverkets kostnader för prisutjämning å produktmjölken komma att minskas. Utskottet vill emellertid giva uttryck å den uppfattningen, att nödvändigheten av att hålla mjölkpriset uppe vid en med hänsyn till produktionskostnaderna skälig nivå synes föranleda, att berörda princip om prisutjämningsbidragets samband med och beroende av smörpriset icke torde böra ovillkorligen upprätthållas. Därigenom skulle för övrigt öppna sig viss möjlig-

het att förbättra prisläget till hösten, då särskilt bristen på fodermedel kan göra detta ofrånkomligt. I de likalydande motionerna I: 237 och II: 296 hemställas, att Kungl. Maj:t erhåller sådan fullmakt, som genom ett förhöjt smörpris möjliggör en omedelbart generell prisförbättring av mjölken icke understigande 1 öre per kilogram. Önskemål i samma riktning framföres i de likalydande motionerna I: 231 och II: 291. Vad sålunda motionerats torde få anses tillgodosett genom utskottets nyss gjorda uttalande. Det torde vidare böra få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva det i nyssnämnda motioner I: 237 och II: 296 jämväl intagna yrkandet om ändring i reglerna för pristillägg på lantsmör. Erinras må emellertid, att erfarenheten givit vid handen, att dylikt pristillägg i praktiken ofta icke kommit de småbrukare till del, för vilka det närmast är avsett, och att svårigheter mött för ordnandet av erforderlig kontroll av denna bidragsverksamhet.

På grund av det förändrade läget på exportmarknaden för smör och med hänsyn till de mindre gynnsamma förhållanden, under vilka jordbruket i Norrland arbetar, upptager departementschefen livsmedelskommissionens förslag, att nu utgående särskilda tillägg till prisutjämningsbidragen i de tre nordligaste prisutjämningsdistrikten skola höjas, i mellersta Norrlands distrikt från 0.5 till 1.5 öre, i Västerbottens distrikt från 1.5 till 2 öre och i Norrbottens distrikt från 2.5 till 3 öre, allt räknat per kilogram produktmjölk. Under erinran om att den jämförelsevis större ökningen av tillägget för mellersta Norrlands distrikt lärer vara betingad av hittills rådande proportioner mellan kvantiteterna konsumtionsmjölk och produktmjölk inom ifrågavarande distrikt, tillstyrker utskottet förslaget. Utskottet kan sålunda icke ansluta sig till det yrkande om likformig höjning av tillägget med 1 öre för samtliga distrikt, som framföres i de likalydande motionerna I: 236 och II: 297.

Med hänsyn till att det av flera skäl är angeläget, att rubbningar i grunderna för mjölkregleringen för närvarande undvikas, förordar departementschefen, att anordningen med producentbidrag bibehålles i sin nuvarande gestaltning. Någon utvidgning av ifrågavarande stödanordning på sätt livsmedelskommissionen föreslagit anser sig departementschefen alltså icke kunna förorda. Enligt livsmedelskommissionens förslag skulle producentbidrag utgå på en ökad kvantitet mjölk (nu intill 650 kilogram i månaden) samt under viss tid av året höjas från 2 öre till 3 öre för kilogram. Frågan om producentbidragets avvägning behandlas i motionerna I: 235 och II: 298, likalydande, I: 237 och II: 296, likalydande, samt I: 238, därvid med hänsyn till önskvärd förbättring av det mindre jordbrukets ställning en utvidgning av ifrågavarande stödanordning förordas i anslutning till livsmedelskommissionens förslag. Utskottet vill erinra om att så sent som vid 1939 års urtima riksdag beslöts höjning från 450 till 650 kilogram av den månadskvantitet, varpå ifrågavarande bidrag beräknas. Med hänsyn till de ökade ekonomiska svårigheterna för småbrukarna, särskilt till följd av minskad tillgång på fodermedel, finner utskottet det tillrådligt, att bidraget höjes från 2 till 3 öre under vinterhalvåret. Påpekas må emellertid, att

en sådan höjning kan medföra en minskning av prisutjämningsbidragen, om icke motsvarande ökade statsmedel ställas till förfogande för mjölkregleringen. Utskottet anser vidare, att det kan övervägas att även på andra sätt än genom ökat producentbidrag söka förbättra småbrukarnas svåra ställning, exempelvis genom att tillhandahålla dem förbilligade fodermedel och gödningsämnen.

I anslutning till vad livsmedelskommissionen anfört i frågan, huruvida mjölkavgiften alltjämt bör utgå eller icke, anser departementschefen utan att taga bestämd ståndpunkt till frågan i likhet med kommissionen, att Kungl. Maj:t bör lämnas befogenhet att besluta härom under beaktande av vad omständigheterna kunna påkalla. I de likalydande motionerna I: 237 och II: 296 erinras om att vid fjolårets urtima riksdag anfördes, att övervägande skäl talade för att mjölkavgiften fortfarande borde utgå, och förklara motionärerna att dessa skäl synas kvarstå med oförminskad styrka. Samma ståndpunkt intages i de likalydande motionerna I: 231 och II: 291. Utskottet vill visserligen icke bestrida, att avgiftens borttagande skulle kunna medföra en viss inkomstökning för jordbruket. Men denna ökning skulle sannolikt bli av oviss varaktighet och dessutom ojämn skilda prisutjämningsdistrikt emellan på grund av att kvantiteterna konsumtionsmjölk och produktmjölk äro relativt olika inom distrikten. Följderna i övrigt skulle icke vara ägnade att främja mjölkregleringen. Utskottet finner följaktligen sådana betänkligheter resa sig mot avgiftens slopande att utskottet för sin del icke kan förorda ett dylikt steg.

Vid tillstyrkandet av nu angivna förslag utgår departementschefen ifrån att de nuvarande produktionskostnaderna i stort sett förblija oförändrade under nästa regleringsår. Skulle nämnda kostnader undergå påtaglig ökning, anser departementschefen det önskvärt, att inkomsterna av mjölkproduktionen ytterligare förbättras. Enligt departementschefens mening bör Kungl. Maj:t erhålla befogenhet att vidtaga härför erforderliga åtgärder under beaktande av de vid tidpunkten för åtgärdernas vidtagande föreliggande förhållandena. Utskottet, som redan ovan uttalat sig om nödvändigheten av att ett skäligt mjölkpris upprätthålles, vill i anledning av departementschefens nyss återgivna mening, som delas av utskottet, understryka vikten av att de ifrågasatta åtgärderna vidtagas under påpassligt iakttagande av utvecklingen av produktionsbetingelserna. Såsom dessa på sistone försämrats, synes den tidpunkt vara nära förestående, då dylika åtgärder kunna behöva genomföras.

Utskottet finner starkt påkallat, att åtgärder vidtagas till förhindrande av ett kringgående utav mjölkregleringen genom den återföring av smör till grädde, som flerstädes börjat förekomma. Det av livsmedelskommissionen upprättade och av departementschefen förordade förslaget till förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde, synes erbjuda sådant skydd mot påtalade företeelse att utskottet vill tillstyrka förslagets antagande av riksdagen.

Departementschefen erinrar om de nyligen vidtagna provisoriska anstalterna för *reglering av landets försörjning med fettämnen*. Beträffande de åtgärder, som i fortsättningen kunna tarvas på förevarande område, bör det enligt departementschefens mening ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut. För att vid behov kunna genomföra ett av livsmedelskommissionen framlagt förslag om prISRabattering å margarin förordar departementschefen, att Kungl. Maj:t bemyndigas att förordna om uttagande av tilläggsaccis å margarin och andra i margarinaccisförordningen avsedda varor med ett be-
lopp av högst 1 krona 50 öre för varje kilogram av varans nettovikt.

Utskottet biträder vad departementschefen sålunda föreslagit i fråga om regleringen av fettförsörjningen, men vill samtidigt framhålla, att det nu tillämpade rabattsystemet för smör blivit föremål för åtskilliga erinringar i samtliga de motioner, vilka väckts i anledning av förevarande proposition, nämligen de likalydande I: 231 och II: 291, de likalydande I: 235 och II: 298, de likalydande I: 236 och II: 297, de likalydande I: 237 och II: 296 samt slutligen I: 238. Motionärernas betänkligheter gälla tvenne huvudpunkter i rabattsystemet; dels finna de gränsdragningen genom det beskattningsbara beloppets bestämmande till 1,500 kronor vara för frikostig, och dels anse de att den hjälpbehövande jordbruksbefolkningen blivit missgynnad i jämförelse med andra befolkningsgrupper, på vilka nyssnämnda gränsdragning tillämpas. Jämväl utskottet delar i stort sett motionärernas uppfattning. Enligt vad som förports från olika håll synes ej heller vara tillräckligt sörjt för att icke utlämnade rabattkort kunna missbrukas. Det har ock gjorts gällande, att inköpskvantiteterna lämpligen kunna något minskas, varigenom även omförmälda missbruk skulle kunna i viss mån förebyggas. Det vill synas utskottet, som en sänkning av det angivna beskattningsbara beloppet till förslagsvis 1,000 kronor skulle kunna övervägas. Vidare torde samma grunder principiellt böra tillämpas i förevarande avseende för jordbruks- som för annan befolkning. Med hänsyn emellertid till jordbrukarnas ställning såsom mjölkproducenter torde dock visst fog föreligga att jämväl i fortsättningen bibehålla kravet på behovsprövning för jordbrukarnas del. De nuvarande grunderna för behovsprövningen — jordbrukare må i regel ej tilldelas rabattkort, om mjölkproduktionen per år överstiger viss kvantitet per hushållsmedlem — synas dock enligt vad utskottet nyss anfört icke vara tillfredsställande. Denna prövning torde böra så omläggas att jordbrukarna verkligen kunna tilldelas rabattkort i alla de fall, då detta befinnes vara av behovet påkallat.

Det i motionerna I: 237 och II: 296, likalydande, samt I: 238 framförda yrkandet, att lantsmör skulle jämföras med mejerismör med avseende på prISRabattering, varom här är fråga, torde få anses tillgodosett genom av Kungl. Maj:t och livsmedelskommissionen numera meddelade bestämmelser i ämnet.

Utskottet finner icke anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit i fråga om *slaktdjursregleringen*, innebärande i huvud-

sak ett bibehållande av de grunder, vilka för närvarande gälla för regleringen på ifrågavarande område.

Beträffande *äggregleringen* anser departementschefen likaledes icke skäl föreligga att föreslå någon ändring i de för närvarande gällande grunderna.

I de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 90 och II: 152 påyrkas, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att äggregleringens organisation måtte avskiljas från Sveriges äggintressenters förening och helt förläggas till lämplig avdelning inom livsmedelskommissionen. Från de av utskottet över motionerna införskaffade yttrandena inhämtas, att svenska ägghandelsförbundets styrelse beslutat tillstyrka bifall till motionerna; en minoritet inom styrelsen har emellertid icke biträtt detta majoritetens beslut. Sveriges äggintressenters förening har ställt sig avvissande mot den föreslagna omorganisationen. Livsmedelskommissionen har avstyrkt, att den av motionärerna föreslagna förändringen av äggregleringen genomföres. Lantbruksstyrelsen slutligen har icke ansett tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka den ifrågasatta organisationsändringen.

Enligt vad utskottet sedermera under hand erfarit har Sveriges äggintressenters förening vid en nyligen avhållen föreningsstämma antagit sådana ändringar i stadgarna rörande beräkningen av medlems insatser och därmed röstetal samt även i fråga om medlemsavgifts beräkande, att de utav motionärerna i dessa avseenden anförda anmärkningarna numera torde bortfalla.

Med hänsyn till vad som förekommit i ärendet har utskottet icke blivit övertygat om lämpligheten av att helt överföra äggregleringens handhavande från Sveriges äggintressenters förening till livsmedelskommissionen. Denna kommission, som utgör ett led i krisorganisationen och sålunda är av tillfällig art, synes nämligen icke böra tilldelas arbetsuppgifter av det slag, varom här är fråga. Snarare torde i så fall svenska ägghandelsförbundet och lantbruksstyrelsen kunna ifrågakomma. Emellertid torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva förevarande organisationsfråga och vidtaga den åtgärd, som därvid kan finnas påkallad. Utskottet har icke i övrigt någon erinran att framställa mot vad departementschefen anført angående den fortsatta äggregleringen.

I fråga om *fodermedelsregleringen* förordar departementschefen, att samtliga grundläggande författningar bibehållas i kraft, även i den mån de icke för närvarande tillämpas. Med hänsyn till uppkomna svårigheter att importera fodermedel anser departementschefen en utökning och effektivisering av den inhemska foderproduktionen böra stödjas. I de likalydande motionerna I: 235 och II: 298 föreslås, att riksdagen måtte uttala sig för att oljekakor liksom annat utländskt och inhemskt foder, som underkastas offentlig kontroll och reglering, i första rummet bör tillhandahållas det mindre jordbruket i så stor utsträckning att detta blir i stånd att i möjligaste mån uppehålla sin animaliska produktion. Utskottet vill i enlighet med sin ovan angivna inställning till frågan om stödåtgärder för småbrukarna uttala sig

för att dessas behov i görligaste mån uppmärksammas. Utskottet ansluter sig helt till vad departementschefen anfört med avseende på betydelsen av den inhemska foderproduktionens stödjande.

Utskottet biträder departementschefens förslag angående *brödsädesregleringen*, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att med iakttagande av de utav honom angivna synpunkterna fastställa de priser, som böra gälla vid nästa inlösningstillfälle. Såsom departementschefen anfört böra givetvis dessa priser fastställas i god tid före höstsådden innevarande år. Denna prissättning kommer nämligen, såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 231 och II: 291, att i hög grad vara avgörande för jordbrukarna vid bestämmandet av produktionsinriktningen. Bemärkas bör vidare, att höstsådden avser den skörd, som bärgas först nästa år, och att då lagertillgången på brödsäd kan vara väsentligt mindre än i år. Prissättningen på brödsäd bör dessutom vara sådan att icke jordbrukarna finna med sin fördel förenligt att använda brödsäden för utfodring. Ett förbud mot dylik utfodring skulle näppeligen bliva verksamt, då det måste förutses komma att möta stora svårigheter att upprätthålla och kontrollera detsamma. Emellertid finner utskottet icke lämpligt att nu bestämma inlösningspriserna närmare än som skett genom departementschefens uttalande. Utskottet har därmed också tagit ståndpunkt till det i de likalydande motionerna I: 237 och II: 296 gjorda yrkandet om fixering av högre minimipriser.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit i samband med fodermedels- och brödsädesregleringen m. m. föranleder ingen utskottets erinran. Utskottet tillstyrker sålunda även förslagen om förnyat avtal med svenska spannmålsaktiebolaget samt om ytterligare åtgärder till stöd för odlingen av ärter, bruna bönor, oljeväxter och spånadslin.

Till *särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland* föreslår departementschefen medelsanvisning jämväl för nästkommande budgetår. För dessa stödåtgärder, som avse även vissa delar av Dalarna och Värmland, äskas ett belopp av 900,000 kronor. Utskottet har ingen erinran att framställa mot angivna äskande och kan följaktligen icke tillstyrka den höjning av anslaget till 1,000,000 kronor, som påyrkas i de likalydande motionerna I: 236 och II: 297.

I motionen I: 238 hemställs om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att dispens måtte givas från pastöriseringsförordningens tillämpning inom sådana områden där ett större antal jordbrukarfamiljer äro för sin utkomst beroende av möjligheten att upprätthålla sina mjölkleveranser till gamla kunder. Utskottet har icke funnit skäl tillstyrka ifrågakvarande framställning.

Vidare föreslås i sistnämnda motion, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om ett produktionskostnadsstöd

för det mindre jordbruket samt att sådant förslag måtte föreläggas 1940 års urtima riksdag. Utskottet vill icke bestrida, att en utredning i angivna syfte skulle kunna vara av värde. Då det emellertid ej torde vara möjligt att på grundval därav framlägga eventuellt förslag redan vid blivande urtima riksdag, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka den begärda skrivelserns avlåtande. Utskottet förutsätter för övrigt, att livsmedelskommissionen har sin uppmärksamhet riktad även på ifrågavarande uppslag.

Anslagsäskandet för de i propositionen angivna regleringsåtgärderna beräknas av departementschefen till i runt tal 120,000,000 kronor, inbegripet även förutberörda anslag till de särskilda stödåtgärderna i de norra delarna av landet. Utskottet tillstyrker, att nämnda belopp anvisas för ändamålet. Kostnaderna för regleringsåtgärderna beräknas fördela sig sålunda att å mjölkregleringen belöpa 65,000,000 kronor, å slaktdjursregleringen 3,000,000 kronor, å äggregleringen 4,000,000 kronor, å fodermedelsregleringen 1,000,000 kronor, å brödsädesregleringen 500,000 kronor samt å matfettregleringen 46,000,000 kronor.

I budgettekniskt hänseende föreslår departementschefen den ändringen, att samtliga skatter och avgifter i anledning av regleringsåtgärderna skola inflyta direkt i budgeten. Detta biträdades av utskottet.

I den mån departementschefens anförande och förslag icke i det föregående berörts, har utskottet saknat anledning till erinran häremot.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;
- 2) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
- 3) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete;
- 4) förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde;

dels ock

1) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering för nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen angivna riktlinjer,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget för tiden från och med den 1 september 1940 till och med den 31 augusti 1941 i huvudsaklig

överensstämmelse med av departementschefen i propositionen angivna grunder,

3) medgiva, att de medel, som enligt gällande bestämmelser skola ingå i jordbrukets prisregleringsfond eller fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, efter utgången av juni 1940 ej längre skola över vederbörande avsättningsanslag tillföras nämnda fonder,

4) för budgetåret 1940/41 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* anvisa ett *reservationsanslag* av 120,000,000 kronor;

B. att följande motioner, nämligen

I: 90 och II: 152, likalydande, I: 231 och II: 291, likalydande, I: 235 och II: 298, likalydande, I: 236 och II: 297, likalydande, I: 237 och II: 296, likalydande, samt I: 238,

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 11 juni 1940.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Gabrielsson, Granath, Alfred Andersson, Mannerskantz, Jacob Hansson* och *von Stockenström*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo*, *Carlström*, *Andersson* i Tungelsta, *Ericsson* i Sörsjön, *Liedberg* och *Janson* i Frändesta.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

R e s e r v a t i o n :

av herr *Alfred Andersson*, som ansett, att utskottets yttrande i vad avser producentbidragen bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till — — — (lika med utskottet) — — — bidrag beräknas. Med hänsyn till de ökade ekonomiska svårigheterna för småbrukarna, särskilt till följd av minskad tillgång på fodermedel, finner utskottet det tillrådligt, dels att bidraget höjes från 2 till 3 öre under vinterhalvåret, och dels att bidraget beräknas per halvår i stället för per månad. Påpekas må — — — (lika med utskottet) — — — och gödningsämnen.»
